

PRØVE PÅ SÆRLIGE VILKÅR FRITAGELSE

Oktober 2016

*Folkeskolens
9.-og 10.-
klasseprøver*

MINISTERIET FOR
BØRN, UNDERVISNING
OG LIGESTILLING
STYRELSEN FOR
UNDERVISNING OG KVALITET

Indholdsfortegnelse

Formål med vejledningen	2
Regelgrundlaget for prøver på særlige vilkår	2
Hvad er en funktionsnedsættelse?	2
Hvad er tilsvarende vanskeligheder?	3
Afgørelse om særlige prøvevilkår	3
Inddragelse af Pædagogisk/Psykologisk Rådgivning (PPR) og andre sagkyndige	3
Kan PPR udlades?	4
Dokumentation og registrering af oplysninger	4
Undervisning frem mod prøven	4
Prøvens form og rammer	4
Opgivelser	4
Gruppeprøver	5
Bedømmelse	5
Fritagelse for aflæggelse af en obligatorisk prøve	5
Fritagelse for undervisning	5
Sygeundervisning	6
Folkeskolens prøver på andre klassetrin	6
Tosprogede elever	6
Generelt	6
Modtageklasse	6
Deadlines	7
Bevis	7
Bilag 1 – Regelgrundlag	8
Bilag 2 – Skriftlige prøver	10
Bilag 3 – Mundtlige prøver	17

Formål med vejledningen

Formålet med denne vejledning er at forklare regler og rammer for aflæggelse af prøve på særlige vilkår samt tydeliggøre de muligheder, skolens leder og undervisere har for at tilrettelægge folkeskolens 9.- og 10.-klasseprøver for elever, der har fysiske og psykiske funktionsnedsættelser eller lignende vanskeligheder.

Formålet med folkeskolens 9.- og 10.-klasseprøver er at dokumentere i hvilken grad, eleven opfylder de mål og krav, der er fastsat for det enkelte fag. Formålet med at tilrettelægge folkeskolens prøver på særlige vilkår er, at sidestille elever med fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse med andre elever i prøvesituationen. Der skal altså være tale om en funktionsnedsættelse, som afføder et kompensationsbehov for, at eleven kan fungere på lige fod med andre elever i prøvesituationen.

Det er en forudsætning, at der med tilbuddet om tilrettelæggelse af folkeskolens prøver på særlige vilkår ikke sker en ændring af prøvens faglige niveau. De særlige vilkår må således ikke ændre på formålet med prøven, og eleven må ikke stilles bedre, end deres funktionsnedsættelse kan begrunde.

Det er formålet med denne vejledning at bidrage til skolelederens vurdering af, hvordan prøvens faglige niveau fastholdes ved tilrettelæggelse af folkeskolens prøver på særlige vilkår. I vejledningens bilag 1 -3 findes regler samt muligheder for særlig tilrettelæggelse.

Regelgrundlaget for prøver på særlige vilkår

Alle elever i 9. klasse skal aflægge 7 obligatoriske prøver. I 10. klasse er folkeskolens prøver frivillige.

Reglerne om tilrettelæggelse af folkeskolens prøver på *særlige vilkår* er fastsat i §§ 28 – 32 i bekendtgørelse nr. 1132 af 28. august 2016 om folkeskolens prøver (prøvebekendtgørelsen). Reglerne fremgår af bilag 1 i denne vejledning.

I prøvebekendtgørelsens § 28 står der, at skolens leder skal tilbyde særlige prøvevilkår til elever med psykisk eller fysisk funktionsnedsættelse eller tilsvarende vanskeligheder, når dette er nødvendigt for at ligestille disse elever med andre i prøvesituationen. Det er en forudsætning, at der ikke sker en ændring af prøvens faglige niveau.

Reglerne om *fritagelse for aflæggelse af en obligatorisk prøve* er fastsat i §§ 33 - 39 i bekendtgørelse nr. 1132 af 28. august 2016 om folkeskolens prøver (prøvebekendtgørelsen). Reglerne fremgår af bilag 1 i denne vejledning.

Du kan finde prøvebekendtgørelsen på www.uvm.dk/fp under punktet regler og orienteringer.

Hvad er en funktionsnedsættelse?

I faglitteraturen på handicapområdet arbejder man med en definition af funktionsnedsættelser, som den objektivt konstaterbare vanskelighed hos personen, fx nedsat syn, mens handicap er de vanskeligheder der kan opstå, når personen med funktionsnedsættelse møder omverdenens krav. Der findes i Danmark ikke nogen entydig og formelt vedtaget definition af begreberne handicap og funktionsnedsættelse. Men pædagogisk-psykologisk rådgivning vil ofte kunne bidrage fortolkninger af, hvem der er handicappede, og hvem der ikke er.

Center for Ligebehandling af Handicappede definerer, at ”for at tale om et handicap – eller en handicappet person – må der kunne konstateres en fysisk, psykisk eller intellektuel funktionsnedsættelse, som afføder et kompensationsbehov for, at den pågældende kan fungere på lige fod med andre borgere i en tilsvarende livssituation”.

En funktionsnedsættelse kan således ikke i sig selv begrunde, at en elev aflægger folkeskolens prøver på særlige vilkår, og elever med samme funktionsnedsættelse skal ikke nødvendigvis tilbydes samme prøvevilkår. Aflæggelse af prøve på særlige vilkår afhænger både af, om eleven har en funktionsnedsættelse, og af hvorvidt der er et behov for compensation. Skolen skal i den forbindelse finde frem til, hvilke problemer funktionsnedsættelsen kan medføre for eleven ved prøveafleggelsen og på baggrund heraf afgøre, hvilke prøvevilkår eleven skal tilbydes.

Hvad er tilsvarende vanskeligheder?

Det fremgår af prøvebekendtgørelsen, at skolens leder også skal tilbyde særlige prøvevilkår til elever med tilsvarende vanskeligheder. Tilsvarende vanskeligheder er vanskeligheder, der kan siddestilles med en funktionsnedsættelse i undervisningen eller i den konkrete prøvesituation. Det kan således være elever med akutte, midlertidig skader, fx skader på hånd eller arm. Skolens leder kan i samråd med elev og forældre tilrettelægge prøverne for sådanne elever inden for rammerne af denne vejledning.

Afgørelse om særlige prøvevilkår

Skolens leder træffer afgørelsen om eleven skal aflægge prøve på særlige vilkår på baggrund af en pædagogisk-psykologisk vurdering og efter samråd med eleven og dennes forældre. Der er ikke krav om, at eleven skal være diagnosticeret, for at kunne få særlig tilrettelæggelse, men der skal være tale om fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse eller tilsvarende vanskeligheder. Faglige vanskeligheder, der ikke er begrundet i fysiske eller psykiske funktionsnedsættelser eller tilsvarende vanskeligheder kan ikke begrunde særlige prøvevilkår. Skolens leder kan ikke tilbyde elever særlig tilrettelæggelse på grundlag af fx manglende fremmøde i skole eller fagligt svagt standpunkt i fagene, og dermed give mulighed for at få ekstra hjælp ved en prøve.

Den særlige tilrettelæggelse skal have til formål at ligestille eleven med elever uden funktionsnedsættelser. Den særlige tilrettelæggelse skal således og så vidt muligt opveje den konkrete funktionsnedsættelse, som eleven er udfordret af til prøven.

Skolens leder skal ligeledes være opmærksom på, at den særlige tilrettelæggelse ikke må ændre prøvens faglige mål eller niveau. De særlige prøvevilkår må således ikke ændre på det, prøven afprøver eleven i.

Eleven afgør i samråd med sine forældre, om prøven ønskes aflagt på særlige vilkår. Skolen kan ikke pålægge en elev at aflægge prøve på særlige vilkår, hvis eleven ikke ønsker det.

Inddragelse af Pædagogisk/Psykologisk Rådgivning (PPR) og andre sagkyndige

Vurderingen fra PPR bør indhentes så tidligt som muligt på skoleåret i det skoleår, hvor eleven skal til prøve første gang. Vurderingen skal indeholde en beskrivelse af elevens kompetencer og brug af eventuelle hjælpemidler i de fag, som eleven skal aflægge folkeskolens prøver i. Vurderingen kan eventuelt understøttes af faglige test, der dokumenterer elevens behov for særlig tilrettelæggelse af prøver.

PPR kan inddrage særligt sagkyndige. For blinde elever kan det fx være en synskonsulent. For elever i specialskoler og undervisningscentre for svært handicappede vil skolelederen ofte kunne hente den fornødne rådgivning om tilrettelæggelse folkeskolens prøve på særlige vilkår fra sagkyndige på skolen.

Efterskoler kan med fordel inddrage PPR i elevens hjemkommune allerede ved optagelse på skolen, således at skolen ved skoleårets start har en beskrivelse af elevens kompetencer og eventuelle brug af hjælpemidler i de fag, som eleven skal aflægge folkeskolens prøver i.

Kan PPR udlades?

Inddragelse PPR kan undlades, hvis skolens leder vurderer, at det ikke er nødvendigt, og hvis forældrene er enige heri. Forældre kan til enhver tid anmode om, at PPR bliver inddraget.

Dokumentation og registrering af oplysninger

Skolens leder skal sikre, at der registreres og opbevares oplysninger om meddelelse af særlige prøvewilkår, herunder særlig tilrettelæggelse af prøver. Registrering sker på elevniveau med oplysning om årsagen til den særlige tilrettelæggelse, og i hvilke fag der er sket en særlig tilrettelæggelse af prøven.

Undervisning frem mod prøven

Det vil være hensigtsmæssigt, at elevens klasselærer/faglærere i god tid inden prøven – ofte allerede i 7. klasse – drøfter med elev og forældre, hvordan prøvedeltagelsen kan finde sted. Det giver god tid til at afprøve eventuelle hjælpemidler, der kan understøtte elevens faglige præstation i prøvesituationen.

Typisk vil elevens faglærere tidligt i elevens skolegang opdage, at der tale om en elev med funktionsvanskeligheder. Det forventes, at faglæreren igangsætter nogle tiltag, der be- eller afkræfter faglærerens antagelse. Undervisningen skal tilrettelægges, så eleven får mest muligt udbytte af undervisningen. I nogle tilfælde kan it-kompenserende hjælpemidler være en mulighed, fx et oplæsningsprogram.

Det er vigtigt, at alle elevens faglærere bliver informeret om elevens vanskeligheder, så eleven får mulighed for at benytte/arbejde med hjælpemidlet, hvor det er relevant.

Det er vigtigt, at eleven – frem mod folkeskolens prøver – modtager undervisning i en grad, at eleven kan aflægge prøve i faget.

Prøvens form og rammer

Det er en forudsætning for særlig tilrettelæggelse af en prøve, at prøvens mål og sværhedsgrad ikke ændres. Hvis en del af prøvestoffet må udelades ved en mundtlig prøve, skal det i videst muligt omfang erstattes med andet, som opfylder samme mål og har samme sværhedsgrad. Fx kan et billede udgå af en mundtlig prøve for en blind elev. Hvis det ikke er muligt at beskrive billedet med ord eller tekst, kan billedet erstattes af en lydoptagelse fx en radiomontage eller podcast.

I vejledningens bilag 3 finder I en oversigt over de mest benyttede fravigelser ved folkeskolens prøver. Nogle elever kan have behov for flere af fravigelserne fx forlænget prøvetid og pauser. Behovet for de enkelte fravigelser træffes ud fra en konkret og individuel vurdering af eleven. Det er skolens leder, der har ansvaret for, at der bliver truffet den korrekte og individuelle afgørelse i den enkelte sag ud fra de gældende regler, der er beskrevet i vejledningen og fastsat i prøvebekendtgørelsen.

Opgivelser

Opgivelser til folkeskolens prøver for elever der aflægger prøve på særlige vilkår, er de samme som for klassens øvrige elever. Der er ikke hjemmel i folkeskolelovens eller i prøvebekendtgørelsens bestemmelser til at reducere i opgivelserne til de enkelte prøver. Faglæreren kan dog udarbejde individuelle tekstopgivelser og/eller undervisningsbeskrivelser, hvis eleven har fulgt et andet undervisningsforløb end klassens øvrige elever.

Gruppeprøver

Skolens leder kan som led i den særlige tilrettelæggelse af en prøve beslutte, at en prøve, som er tilrettelagt som gruppeprøve, i stedet tilrettelægges som en individuel prøve for en elev, når det er begrundet i hensyn vedrørende eleven.

Bedømmelse

Eleven bedømmes efter de vurderingskriterier, der er fastsat for prøven. Censor må ikke i sin bedømmelse tage højde for elevens funktionsnedsættelse. Ved skriftlige prøver skal censor ikke informeres om, at der er tale om en elev, der aflægger prøve på særlige vilkår. Ved mundtlige og praktiske prøver anbefales det, at censor i god tid inden prøvens afholdelse, informeres om, at der er tale om en elev, der aflægger prøve på særlige vilkår. Ligeledes anbefales det, at faglærer og censor drøfter prøvens forløb, samt hvordan det kan undgås, at elevens funktionsnedsættelse får indflydelse på vurderingskriterierne.

Fritagelse for aflæggelse af en obligatorisk prøve

Skolens leder træffer afgørelse om at en elev, for hvem prøveaflæggelse på grund af betydelig funktionsnedsættelse eller utilstrækkelige danskundskaber ikke skønnes hensigtsmæssig, kan fritages for at aflægge folkeskolens obligatoriske prøver. Afgørelsen om fritagelse forudsætter, at der er forinden er taget stilling til, om eleven vil kunne aflægge prøve på særlige vilkår.

Fritagelse kan omfatte en eller flere prøver eller delprøver. Fritagelse kan fx ske for følgende typer af elever:

- Elever med multiple funktionsnedsættelser uden verbalt sprog
- Elever med svære generelle indlæringsvanskeligheder
- Elever der lige er ankommet til Danmark, og som ikke taler eller forstår dansk i et omfang, så deltagelse giver mening

Prøvefritagelsen sker efter samråd med forældrene, og der skal der tages stilling til, hvordan elevens udbytte af undervisningen evalueres på anden vis. Det kan fx ske gennem en lokal fastsat prøve, der er tilpasset en eller flere elever, eller det kan ske ved en skriftlig udtalelse.

Fritagelsesbestemmelsen skal ses som absolut sidste udvej for eleven. Det er vigtigt, at eleven får aflagt så mange af de obligatoriske prøver som muligt, således at eleven kan komme videre i sit uddannelsesforløb. Skolens leder skal være opmærksom på, at fritagelse fra en obligatorisk prøve kan have betydning for elevens optagelse på en ungdomsuddannelse.

Fritagelse for undervisning

Der er ikke hjemmel i reglerne til at fritage en elev fra et helt fag i folkeskolen, medmindre der er tale om en elev, der modtager specialundervisning (mindst ni timers støtte om ugen).

Hvis en elev har usædvanligt store vanskeligheder i et fag, således at det ikke skønnes hensigtsmæssigt at give eleven specialundervisning i faget, kan eleven med forældrenes samtykke fritages fra undervisning i faget, dog ikke for så vidt angår dansk og matematik. Afgørelsen træffes af skolens leder på grundlag af en pædagogisk-psykologisk vurdering. Eleven skal i givet fald have anden undervisning i stedet for det pågældende fag. Dette fremgår af bekendtgørelse om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, § 13, stk. 1.

Hvis eleven er fritaget for undervisningen i et helt fag i 9. klasse i henhold til bekendtgørelse om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, skal eleven ikke aflægge prøve i faget.

Sygeundervisning

Der er ikke hjemmel i reglerne om sygeundervisning til at fritage en elev fra undervisningen i et fag på grund af sygdom. Efter ca. 3 ugers fravær skal skolens leder i iværksætte sygeundervisning i en form, som er tilpasset elevens sygdomsforløb. Faglæreren er forpligtet til at tilrettelægge en undervisning, der tilgodeser elever, som af særlige årsager ikke kan deltage fyldstgørende i undervisningen. Det kan være i form af deltagelse uden fysisk/udøvelse af aktivitet, i form af læsning, opgaveløsning eller andet fagligt arbejde. Standpunktskarakteren gives med udgangspunkt i elevens faglige standpunkt, dvs. at det er læreren, der må vurdere elevens deltagelse og opfyldelse af fastsatte læringsmål for undervisningen.

En elev kan ikke fritages for aflæggelse af en obligatorisk prøve, selvom eleven helt eller delvist ikke har deltaget i undervisningen i et fag på grund af sygdom.

Folkeskolens prøver på andre klassetrin

Det følger af folkeskolelovens § 14, at folkeskolens 9.- klasseprøver aflægges ved afslutningen af undervisningen på 9. klassetrin. 9.- klasseprøverne kan derfor ikke aflægges i hverken 8. klasse eller 10. klasse.

Det fremgår desuden af folkeskolelovens § 19f, at elever i 10. klasse kan indstille sig til 10.-klasseprøver. 10.- klasseprøverne kan således heller ikke aflægges på andre klassetrin end 10. klasse.

Elever i 10. klasse kan indstille sig til en eller flere af folkeskolens 9.-klasseprøver i fagene dansk, skiftlig matematik og mundtlig engelsk, men disse prøver skal fremgå af elevens 10. klassebevis. Der er således ikke tale om, at folkeskolens 9.-klasseprøver aflægges over to år i 9. og 10. klasse.

Skolens leder kan planlægge med semesteropdelt undervisning, således at eleven kan afslutte en del af undervisningen i et eller flere fag i december/januar prøvetermin. Skolen skal dog være opmærksom på, at hvis skolen planlægger at afholde semesterprøve i et fag inden for den humanistiske fagblok eller den naturfaglige fagblok, skal undervisningen i alle fag i fagblokken være afsluttet.

Tosprogede elever

Generelt

Det at være tosproget kan ikke alene begrunde aflæggelse af prøve på særlige vilkår. Der gælder de samme regler for tosprogede elever, som for øvrige elever der skal aflægge prøve på særlige vilkår. Der skal være tale om en fysisk og/eller psykisk funktionsnedsættelse eller lignende vanskeligheder.

Modtageklasse

Elever i modtageklasser er normalt indskrevet alderssvarende. For elever i modtageklasser svarende til 9. klasse gælder samme regler om at aflægge 7 obligatoriske prøver.

Elever som ankommer til Danmark sent i skoleforløbet, fritages for at aflægge prøve i et eller flere fag, hvis det vurderes at prøveaflæggelse, herunder prøveaflæggelse på særlige vilkår, ikke anses for hensigtsmæssigt på grund af elevens utilstrækkelige danskundskaber.

Der kan gives tilladelse til at anvende ordbøger fra et fremmedsprog til dansk og fra dansk til et fremmedsprog eventuelt via et tredje sprog.

Deadlines

Afgørelse om særlig tilrettelæggelse af prøven og materialebestilling hertil skal træffes senest på følgende datoer:

10. oktober forud for prøvetermin december/januar.

1. december forud for prøvetermin maj/juni.

Materialebestilling foregår elektronisk på samme måde, som skolen tilmelder andre elever til folkeskolens prøver.

Bevis

Beviser udstedes efter bilag 3 i prøvebekendtgørelsen og må ikke indeholde oplysninger om særlige prøvevilkår, jf. § 56, stk. 1 i prøvebekendtgørelsen.

Bilag 1 – Regelgrundlag

Uddrag af bekendtgørelse nr. 1132 af 25. august 2016 om folkeskolens prøver

§ 28. Skolens leder skal tilbyde særlige prøvevilkår til elever med psykisk eller fysisk funktionsnedsættelse eller tilsvarende vanskeligheder, når dette er nødvendigt for at ligestille disse elever med andre i prøvesituationen. Det er en forudsætning, at der ikke sker en ændring af prøvens faglige niveau.

Stk. 2. Afgørelsen træffes af skolens leder på baggrund af en pædagogisk-psykologisk vurdering og efter samråd med eleven og dennes forældre. Elevens synspunkter skal tillægges passende vægt under hensyntagen til elevens alder og modenhed.

Stk. 3. Inddragelse af pædagogisk-psykologisk rådgivning kan undlades, hvis skolens leder vurderer, at det ikke er nødvendigt, og hvis forældrene er enige heri.

Stk. 4. Skolens leder skal sikre, at forældrene orienteres om, at de til enhver tid kan anmode om, at pædagogisk-psykologisk rådgivning inddrages.

§ 29. Særlige prøvevilkår efter § 28 kan omfatte en særlig tilrettelagt prøve for elever, der på grund af deres psykiske eller fysiske funktionsnedsættelse eller tilsvarende vanskeligheder har et særligt behov herfor. Den særlige tilrettelæggelse kan omfatte følgende:

- 1) Prøvens form og rammer.
- 2) Brug af hjælpemidler.
- 3) Tildeling af ekstra tid.
- 4) Fravigelse af krav om, at en prøve aflægges som en gruppeprøve.
- 5) Ændring af opgaven.

Stk. 2. Det er en forudsætning for særlig tilrettelæggelse af en prøve, at formålet med prøven fastholdes. Prøverne skal tilrettelægges på samme vilkår, som har været gældende for elevens forudgående undervisning, så prøven afspejler elevens måde at arbejde på.

Stk. 3. En afgørelse om aflæggelse af prøve på særlige vilkår skal være truffet inden den 1. december forud for prøveterminen maj-juni og inden den 1. oktober forud for prøveterminen december-januar.

§ 30. Til brug ved skriftlige prøver kan skolens leder rekvirere særlige prøvesæt, som Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling har udarbejdet til brug for elever med særlige behov.

Stk. 2. Fristen for anmodning om fremsendelse af prøvesæt efter stk. 1 er senest den 1. december for prøveterminen maj-juni og senest den 1. oktober for prøveterminen december-januar.

§ 31. Bedømmelse af prøvepræstationen for en elev, der er meddelt særlige prøvevilkår efter §§ 28-30, skal ske efter samme kriterier og på samme faglige niveau, som gælder for de øvrige elever, herunder ved anvendelse af samme censor, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Besvarelse af skriftlige opgaver, der er affattet i punktskrift, bedømmes af Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling.

§ 32. Skolens leder skal registrere og opbevare oplysninger om meddelelse af særlige prøvevilkår, herunder særlig tilrettelæggelse af prøver. Registrering sker på elevniveau med oplysning om årsagen til den særlige tilrettelæggelse, og i hvilke fag der er sket en særlig tilrettelæggelse af prøven.

Fritagelse for aflæggelse folkeskolens prøver

§ 33. Elever, for hvem prøveaflæggelse på grund af betydelig funktionsnedsættelse eller utilstrækkelige danskundskaber ikke skønnes hensigtsmæssig, kan fritages for at aflægge folkeskolens obligatoriske prøver. Fritagelse kan omfatte en eller flere prøver eller delprøver.

Stk. 2. Beslutningen om fritagelse forudsætter, at der forinden er taget stilling til, om eleven vil kunne aflægge prøve på særlige vilkår, jf. §§ 28-30.

§ 34. Antager klasselæreren i samråd med det øvrige personale, der underviser eleven, at prøveaflæggelse for en elev ikke vil være hensigtsmæssig, orienteres eleven og dennes forældre om muligheden for fritagelse for prøveaflæggelse i en eller flere prøver eller delprøver. Der skal i en sådan orientering indgå et forslag til, hvordan elevens udbytte af undervisningen kan evalueres på anden vis.

Stk. 2. Indstilling om fritagelse for prøveaflæggelse afgives af klasselæreren til skolens leder.

Stk. 3. Skolens leder træffer på baggrund af indstillingen fra klasselæreren og efter samråd med elevens forældre og lærere i de berørte fag afgørelse om fritagelse for prøveaflæggelse. Elevens synspunkter skal tillægges passende vægt under hensyntagen til elevens alder og modenhed.

Stk. 4. Afgørelse efter stk. 1 træffes på baggrund af en pædagogisk-psykologisk vurdering om, at eleven på grund af sine vanskeligheder ikke på hensigtsmæssig måde kan aflægge prøven, herunder aflægge prøven på særlige vilkår. Andre sagkyndige kan inddrages.

Stk. 5. Inddragelse af pædagogisk-psykologisk rådgivning kan undlades, hvis skolens leder vurderer, at det ikke er nødvendigt, og hvis forældrene er enige heri.

Stk. 6. Skolens leder skal sikre, at forældrene orienteres om, at de til enhver tid kan anmode om, at pædagogisk-psykologisk rådgivning inddrages.

§ 35. Afgørelse om fritagelse for aflæggelse af prøve skal ledsages af en beslutning om, hvordan elevens udbytte af undervisningen kan evalueres på anden vis. Evalueringen, der skal træde i stedet for prøven, skal finde sted i samme

prøvetermin. Er en elev fritaget for prøveafleggelse i et fag, der ikke bliver udtrukket til prøve, skal der ikke ske en evaluering af elevens udbytte af undervisningen i dette fag.

Stk. 2. En afgørelse om fritagelse for prøveafleggelse skal være truffet inden den 1. december forud for prøveterminen maj-juni og inden den 1. oktober forud for prøveterminen december-januar.

§ 36. Skolens leder kan beslutte, at en elev, som ankommer til Danmark sent i skoleforløbet, fritages for at aflægge prøve i et eller flere fag, hvis det vurderes, at prøveafleggelse, herunder prøveafleggelse på særlige vilkår, jf. §§ 28-30, ikke anses for hensigtsmæssigt på grund af elevens utilstrækkelige danskundskaber.

Stk. 2. § 34 og § 35 finder tilsvarende anvendelse ved prøvefritagelse som følge af utilstrækkelige danskundskaber.

§ 37. Elever i en kommunal ungdomsskoles heltidsundervisning, hvor der afholdes folkeskolens 9. –klasseprøver, kan fritages for at aflægge én eller flere af folkeskolens obligatoriske prøver, når prøvedeltagelse ikke skønnes hensigtsmæssig, fordi eleven

- 1) på grund af omfattende personlige eller sociale vanskeligheder ikke har modtaget alderssvarende undervisning i længere perioder, eller
- 2) har modtaget eller deltaget i ungdomsskolens heltidsundervisning i en så kort periode, at det ikke har været muligt at bringe elevens faglige udvikling op på et alderssvarende niveau.

Stk. 2. Det er en forudsætning for fritagelse efter stk. 1, at det trods omfattende indsats og særligt tilrettelagt undervisning ikke har været muligt i ungdomsskolens heltidsundervisning at bringe elevens faglige udvikling op på et alderssvarende niveau.

Stk. 3. Afgørelse om fritagelse for prøveafleggelse træffes af ungdomsskolens leder efter samråd med eleven og dennes forældre. Elevens synspunkter skal tillægges passende vægt under hensyntagen til elevens alder og modenhed.

Stk. 4. § 34 og § 35 finder tilsvarende anvendelse for prøvefritagelse i ungdomsskolens heltidsundervisning.

§ 38. For hver prøve, der er givet fritagelse for, udarbejder skolens leder en kort redegørelse for, på hvilket grundlag elevens udbytte af undervisningen er evalueret.

Stk. 2. I redegørelsen indgår en beskrivelse af elevens standpunkt i det fag eller dele af fag, der er givet fritagelse for, en beskrivelse af evalueringsformen samt resultaterne af denne evaluering.

§ 39. Skolens leder skal registrere og opbevare oplysninger om fritagelse for prøveafleggelse. Registrering sker på elevniveau med oplysning om årsagen til fritagelse, fra hvilke fag der er sket fritagelse, og hvordan elevens udbytte af undervisningen i stedet skal evalueres.

Uddrag af bekendtgørelse nr. 693 af 20. juni 2014 om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand

§ 13. Har en elev usædvanligt store vanskeligheder i et fag, således at det ikke skønnes hensigtsmæssigt at give eleven specialundervisning i faget, kan eleven med forældrenes samtykke fritages for undervisning i dette fag, dog ikke for så vidt angår dansk og matematik. Afgørelse herom træffes af skolens leder på grundlag af en pædagogisk-psykologisk vurdering. Eleven skal have anden undervisning i stedet for det pågældende fag.

Stk. 2. Stk. 1 gælder tilsvarende ved fritagelse for den obligatoriske brobygning m.v. i 10. klasse, jf. folkeskolelovens § 19 c, stk. 4, og for den obligatoriske selvvalgte opgave i 10. klasse, jf. folkeskolelovens § 19 c, stk. 5.

§ 14. Karaktergivning kan efter aftale med eleven og forældrene i et eller flere fag erstattes af en skriftlig udtalelse om elevens standpunkt. Udtalelsen skal for det enkelte fag udtrykke, i hvor høj grad eleven har nået de opstillede mål for undervisningen i faget.

Stk. 2. Hvis karaktergivning i medfør af stk. 1 erstattes af en skriftlig udtalelse, medtages denne på elevens bevis, jf. folkeskolelovens § 13, stk. 9.

Bilag 2 – Skriftlige prøver

I dette bilag findes en række muligheder for særlig tilrettelæggelse af folkeskolens prøver. Bilaget er delt op i skriftlig og mundtlige prøver.

Skriftlige prøver

I det følgende er der redegjort for en række muligheder for særlig tilrettelæggelse af folkeskolens skriftlige prøver. Skolens leder skal være opmærksom på, at vejledningen ikke forholder sig til enkelte hjælpeværktøjer fx CD-ORD eller AppWriter, men alene funktionalitet i hjælpeværktøjet fx oplæsning eller ordforslag.

Forlænget prøve- og/eller forberedelsestid

Nedenstående oversigt er vejledende, og tidsangivelserne i skemaet skal opfattes som vejledende maksimaltid.

Det er vigtigt, at der ved beslutning om tildeling af ekstra tid tages et særligt hensyn til prøvens varighed, samt at eleven ikke er til prøve i længere tid, end hvad der skønnes hensigtsmæssigt for elevens koncentrationsevne, præstation og velbefindende.

9.-klasseprøver:

Fag	Prøve	Forlænget prøvetid
Dansk	Læsning	Op til 15 minutter
	Retskrivning	Op til 30 minutter
	Skriftlig fremstilling med adgang til internettet	Op til 60 minutter
	Skriftlig fremstilling med samtalerunde	Op til 60 minutter
Matematik	Matematik <i>uden</i> hjælpemidler	Op til 15 minutter
	Matematisk <i>med</i> hjælpemidler	Op til 60 minutter
Engelsk	Lytte- og læsefærdighed	Op til 20 minutter
	Skriftlig opgave	Op til 40 minutter
Tysk	Lytte- og læsefærdighed	Op til 20 minutter
	Skriftlig opgave	Op til 40 minutter
Fransk	Lytte- og læsefærdighed	Op til 20 minutter
	Skriftlig opgave	Op til 40 minutter
Biologi	Digital/papir	Op til 15 minutter
Geografi	Digital/papir	Op til 15 minutter
Fysik/kemi	Digital/papir	Op til 15 minutter

10.-klasseprøver:

Fag	Prøve	Forlænget prøvetid
Dansk	Skriftlig fremstilling med adgang til internettet	Op til 80 minutter *
Matematik	Skriftlig	Op til 80 minutter
Engelsk	Skriftlig	Op til 60 minutter*
Tysk	Skriftlig	Op til 60 minutter*
Fransk	Skriftlig	Op til 60 minutter*

*Eleverne skal selv administrere tiden og fordele den forlængede tid mellem de enkelte opgavedele.

Pause

Der kan gives tilladelse til, at der indlægges pauser i en skriftlig prøve. Der er ikke fastsat nogen tidsbegrænsning, men den enkelte prøve må ikke vare over to dage. Der skal være opsyn med eleven i pausen, også hvis der er tale om pause mellem to delprøver fx mellem læsning og retskrivning.

Pause og forlænget prøve- og forberedelsestid kan sagtens kombineres.

Prøvesæt i andre formater

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet fremstiller særlige opgavesæt til de skriftlige prøver i 9. og 10. klasse. Skolen skal foretage en materialebestilling til de elever, som skal have særligt fremstillet materiale. Materialebestilling foregår elektronisk på samme måde, som skolen tilmelder andre elever til folkeskolens prøver. Vær dog opmærksom på fristen for bestilling af materialer. I det følgende er der redegjort for, hvilke særlige opgavesæt, der bliver fremstillet.

Pdf-filer

I de opgavesæt, hvor der er udarbejdet et svarhæfte til prøven, er filerne udarbejdet, så eleverne kan skrive deres besvarelse i pdf-filen. Alle pdf-filer er OCR-behandlet, således at elever kan benytte deres oplæsningsprogrammer til at få læst opgavesættet op med.

9.-klasseprøver:

- Dansk, læsning – 2 filer: læsetekster og svarhæfte
- Dansk, retskrivning
- Matematik *uden* hjælpemidler
- Matematisk *med* hjælpemidler
- Engelsk, tysk og fransk, hæfte 1 og 2
- Biologi – papirudgave
- Geografi – papirudgave
- Fysik/kemi – papirudgave

10.-klasseprøver:

- Dansk, læsning og sprogbrug
- Matematik
- Engelsk, tysk og fransk, hæfte 1 og 2

Punktskrift

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet fremstiller opgavesæt med punktskrift i følgende fag:

9.-klasseprøver:

- Dansk, læsning
- Dansk, retskrivning
- Matematik *uden* hjælpemidler
- Matematisk *med* hjælpemidler
- Engelsk, tysk og fransk
- Biologi – papirudgave
- Geografi – papirudgave
- Fysik/kemi – papirudgave

10.-klasseprøver:

- Dansk, læsning og sprogbrug
- Matematik
- Engelsk, tysk og fransk,

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet kan foretage ændringer i opgaverne i forbindelse med omsætningen til punktskrift, fx hvis billedstof er en del af opgaven.

Opgavebesvarelser udfærdiget på punktskrift sendes til bedømmelse hos den censor, som er angivet på det brev, som ledsager forsendelsen med opgaver på punktskrift fra Styrelsen for Undervisning og Kvalitet.

Manus – sprogfagene

Skolens administration kan rekvirere manus af lyttedelen til sprogpøverne i 9. klasse ved at sende en e-mail til Styrelsen for Undervisning og Kvalitet på e-mailadressen:

fp@stukuvvm.dk

med angivelse af skolenavn, institutionsnummer, elevens navn samt prøvefag.

Frist for bestilling af manus – se afsnittet ”Deadline”.

Opgavesæt i andre farver

Skolens administration må selv fremstille opgaver i en anden farve, som eleven er vant til at arbejde med i den daglige undervisning. Elevens prøve starter på det tidspunkt, eleven får udleveret det særligt fremstillede opgavesæt.

Stortryk

Skolens administration må selv fremstille opgaver i den størrelse, som eleven er vant til at arbejde med i den daglige undervisning. Elevens prøve starter på det tidspunkt, eleven får udleveret det forstørrede opgavesæt.

Det er vigtigt, at eleven får udleveret det originale opgavesæt. Hvis der indgår øvelser til opmålinger i opgaverne, udføres disse på originalopgaven.

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet kan være skolerne behjælpelig med at forstørre skriftlige opgavesæt. Bestilling af forstørret prøvemateriale skal gå via den regionale synskonsulent.

Skolen skal kontakte elevens synskonsulent for at drøfte, hvilken forstørrelsen eleven har behov for.

Hvis den regionale synskonsulent anbefaler, at Styrelsen for Undervisning og Kvalitet skal være skolen behjælpelig med at fremstille forstørret prøvemateriale, skal synskonsulenten bekræfte dette i en mail til Styrelsen på mailadressen: fp@stukuvvm.dk

- Mailen skal indeholde oplysninger om:
- Skolens navn, skolekode og adresse
- Navnet på eleven
- Klassebetegnelse
- Prøvens navn og niveau
- Angivelse af punktstørrelse
- I mailens emnefelt skrives "Forstørrelse af prøvemateriale"

Individuel diktering

Der kan gives tilladelse til individuel diktering. Hvis dansklæreren skal diktere, starter elevens prøve umiddelbart i forlængelse af klassens ordinære prøve. Der skal være tilsyn med eleven, mens resten af klassen får dikteret prøven.

Ved dikteringen anvendes den tid, som er nødvendig. Når dikteringen er overstået, har eleven 35 minutter til at arbejde med ordbøger og opgaver i sprog og sprogbrug.

Individuel diktering kan kombineres med tildeling af forlænget prøvetid og brug af ordbog under dikteringen.

Ordbøger/translate-programmer

Der kan gives tilladelse til at anvende ordbog under diktering i dansk, retskrivning. Hvis eleven får tilladelse til at anvende ordbog under diktering, skal der også gives tilladelse til individuel diktering.

Translateprogrammer

Ved brug af translateprogrammer skal eleven være særledes opmærksom på kvaliteten af oversættelsen.

Der må **ikke** benyttes translateprogrammer ved følgende prøver:

- Dansk, retskrivning
- Dansk, læsning
- Dansk, skriftlig fremstilling med adgang til internettet – a-delen
- Engelsk, FP9 og FP10
- Tysk, FP9 og FP10
- Fransk, FP9 og FP10

Ordforslagsprogrammer

Der kan gives tilladelse til, at eleven anvender ordforslagsprogrammer. Eleven bør have et indgående kendskab til og erfaring i brug af programmets funktionalitet gennem anvendelse i den daglige undervisning.

Der må ikke benyttes ordforslagsprogrammer i dansk, retskrivning af hensyn til at bevare prøvens faglige niveau.

Forsøg

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet er pt. ved at evaluere forsøg med brug af ordforslagsprogrammer ved prøven i retskrivning. Ministeren for Børn, Undervisning og Ligestilling har besluttet, at forsøget fortsætter i skoleåret 2016/2017, hvilket betyder, at de elever som skal benytte særligt fremstillet opgavesæt i retskrivning ved prøven i maj/juni 2017, automatisk deltager i forsøget. Hvis skolen ikke ønsker, at eleven skal deltage i forsøget, skal skolen senest den 1. december give meddelelse herom på mailadresse:

fp@stukuv.dk

Stave- og grammatikkontrol / Lommeregner

I dansk, retskrivning og i a-del ved prøven i skriftlig fremstilling med adgang til internettet må eleven **ikke** benytte stave- og grammatikkontrol.

Ved prøven i matematik *uden* hjælpemidler må eleverne **ikke** benytte lommeregner. De tilgængelige lommeregnere/apps der findes på markedet, har så mange funktioner inden for matematik, og det er styrelsens vurdering, at brug af lommeregnere/apps vil give eleven ekstra hjælp, hvilket vil betyde, at prøvens faglige niveau ikke bevares. Prøven vil dermed ikke vise, hvilke færdigheder eleven har opnået i den del af faget.

Blinde elever

Der kan gives tilladelse til, at blinde elever anvender talende lommeregner. Dette gælder også ved prøven i matematik uden hjælpemidler.

Oplæsning

Der kan gives tilladelse til, at eleven anvender digitale oplæsningsprogrammer. Eleven skal være fortrolig med programmets funktionalitet og anvende programmet i den daglige undervisning.

Der kan **ikke** gives tilladelse til, at fx faglærer og/eller praktisk medhjælp læser opgavesæt for eleven.

Skanning

Af hensyn til opgavesættets kvalitet må skriftlige opgavesæt ikke skannes. Skriftlige opgavesæt er omfattet af reglerne vedrørende ophavsret fastsat af Copy-dan.

"Tale-til-tekst"

Skolens leder kan give tilladelse til, at eleven indtaler sin besvarelse i

- dansk, skriftlig fremstilling, FP9
- matematik *med* hjælpemidler, FP9
- engelsk, tysk og fransk, opgave i fri skriftlig fremstilling, FP9
- dansk, skriftlig fremstilling med adgang til internet, b og c - delen, FP10
- matematik, FP10
- engelsk, tysk og fransk, hæfte 2, FP10,

Det indtalte overføres et tekstbehandlingsprogram, hvor eleven herefter kan arbejde videre med teksten. Eleven skal være fortrolig med programmets funktionalitet og anvende programmet i den daglige undervisning.

Der må **ikke** på besvarelsen være oplyst, at eleven har benyttet "Tale-til-Tekst".

Praktisk medhjælp

Hvis eleven på grund af sin funktionsnedsættelse er forhindret i at udføre praktiske opgaver, fx bogopslag og/eller flytte på papir, kan der gives tilladelse til at anvende praktisk medhjælp.

Der kan gives tilladelse til, at den praktiske medhjælp bidrager til at fastholde elevens koncentration til den stillede opgave.

Der kan gives tilladelse til, at et opgavesæt deles op i flere dele, hvis det kan være med til, at eleven bevarer overblikket over den enkelte opgave.

Blinde elever

Hvis en blind elev foretager indskrivning på standardtastatur, kan den praktiske medhjælp efter ønske fra eleven oplæse de sidst skrevne ord, således at eleven kan følge med i, hvor langt han eller hun er kommet. Medhjælpen kan endvidere efter elevens ønske læse den samlede besvarelse højt for eleven med henblik på rettelse af eventuelle fejl.

Den praktiske medhjælp må ikke være tilsynsførende. De almindelige regler for tilsyn med folkeskolens prøver finder tilsvarende anvendelse.

Sekretær

Hvis eleven på grund af sine vanskeligheder ikke er i stand til selvstændigt at skrive sin besvarelse, kan der gives tilladelse til at benytte en sekretær i nedenstående prøver:

9.-klasseprøver

- Dansk, læsning – 2 filer: læsetekster og svarhæfte
- Matematik *uden* hjælpemidler
- Matematik *med* hjælpemidler
- Biologi - papirudgave
- Geografi – papirudgave
- Fysik/kemi - papirudgave

10.-klasseprøver

- Matematik

Hvis eleven skal benytte sig af sekretærhjælp ved andre prøver end de ovenfor nævnte, skal eleven stave ordene for sekretæren.

Taktile hjælpemidler

Taktile materialer er følbare, så blinde og svagsynede kan orientere sig og få informationer via følesansen i fingrene.

Der kan gives tilladelse til, at eleven benytter de taktile hjælpemidler, som anvendes i den daglige undervisning.

Tolk/tegnprog /Mund-hånd-system (MHS)

Der kan for døve elever gives tilladelse til, at der medvirker tolk, som kan oversætte fra dansk til tegnsprog.

I dans, retskrivning kan det tillades, at læreren dikterer med brug af MHS og/eller tegnsprog.

I sprogfagene engelsk, tysk og fransk – lyttedelen - kan det tillades, at der medvirker en tolk, som kan oversætte lydsporet til tegnsprog.

Bilag 3 – Mundtlige prøver

Mundtlige/praktiske prøver

I det følgende er der redegjort for en række muligheder for særlig tilrettelæggelse af folkeskolens mundtlige/praktiske prøver.

Forlænget prøvetid

Af hensyn til eleven bør den samlede varighed af en prøve ikke overstige den tid, der er fastsat til en prøve i prøvebekendtgørelsen, med mere end 50 %.

Skolens leder kan tillade, at en elev får tildelt både forlænget forberedelsestid samt eksaminationstid.

9.-klasseprøver:

Fag og prøveform	Forberedelsestid/ prøvetid inkl. karakterfastsættelse	Ekstra forberedelsestid	Ekstra prøvetid
Dansk			
Prøveform A	40 minutter/ 20 minutter	Op til 20 minutter	Op til 10 minutter
Prøveform B	Ingen forberedelse/ 25 minutter		Op til 12½ minut
Matematik			
Mundtlig	Ingen forberedelse/ 2 timer		**
Engelsk			
Mundtlig	Ingen forberedelse/ 20 minutter		Op til 10 minutter
Fælles prøve i fysik/kemi, biologi og geografi			
Individuelt/gruppeprøve	Ingen forberedelse/ 2 timer		**
Tysk			
Mundtlig	Ingen forberedelse/ 20 minutter		Op til 10 minutter
Fransk			
Mundtlig	Ingen forberedelse/ 20 minutter		Op til 10 minutter

	20 minutter		
Historie			
Selvvalgt opgave - individuel	25 minutter/ 25 minutter	Op til 12½ minut	Op til 12½ minut
Selvvalgt opgave - gruppe	***	***	***
Samfundsfag			
Selvvalgt opgave - individuel	25 minutter/ 25 minutter	Op til 12½ minut	Op til 12½ minut
Selvvalgt opgave - gruppe	***	***	***
Kristendomskundskab			
Selvvalgt opgave - individuel	25 minutter/ 25 minutter	Op til 12½ minut	Op til 12½ minut
Selvvalgt opgave - gruppe	***	***	***
Idræt			
Praktisk – gruppe	***		***

10.-klasseprøver:

Fag	Forberedelsestid/ prøvetid inkl. karakterfastsættelse	Ekstra forberedelsestid	Ekstra prøvetid
Dansk			
Mundtlig	Ingen forberedelse/ 25 minutter		Op til 12½ minutter
Matematik			
Prøveform A	Ingen forberedelse/ 2 timer		**
Prøveform B	Ingen forberedelse/ 2 timer		**
Engelsk			
Mundtlig	Ingen forberedelse/ 25 minutter		Op til 10 minutter

	20 minutter		
Fysik/kemi			
Individuelt/gruppe	Ingen forberedelse/ 2 timer		**
Tysk			
Mundtlig	Ingen forberedelse/ 20 minutter		Op til 10 minutter
Fransk			
Mundtlig	Ingen forberedelse/ 20 minutter		Op til 10 minutter

****** Ved prøver, der tilrettelægges som gruppeprøver, kan skolen tilrettelægge prøven således, at færre elever end det antal der fremgår af prøvebekendtgørelsen, aflægger prøve samtidig. Prøven kan også tilrettelægges som en individuel prøve.

******* Ved prøver, der tilrettelægges som gruppeprøver, og hvor prøvetiden er afhængig af, hvor mange elever der aflægger prøve samtidig, kan skolen forlænge prøvetiden med max 50 % af den samlede prøvetid under hensyntagen til gruppens øvrige elever.

Gruppeprøve som individuel prøve

Prøver, der efter prøvebekendtgørelsens bestemmelser, skal aflægges som gruppeprøve, kan tilrettelægges som individuel prøve.

Skanning/indtaling

Der kan gives tilladelse til, at teksten i forberedelsestiden skannes til tekstformat eller indtales. Eleven bør i overværelse af skolens leder eller dennes stedfortræder trække sin opgave – uden at eleven gøres bekendt med denne – i så god tid, at teksten kan skannes eller indtales, inden forberedelsen til den mundtlige prøve finder sted.

Oplæsning

Der kan give tilladelse til, at eleven anvender digitale oplæsningsprogrammer. Eleven skal være fortrolig med programmets funktionalitet og anvende programmet i den daglige undervisning.

Ved prøven i mundtlig dansk, hvor eleven skal udvælge et tekststykke til oplæsning, kan elever med læsevanskeligheder vælge at benytte et oplæsningsprogram, eller vælge at undlade oplæsning. Ved begge muligheder vil oplæsningen ikke indgå i den samlede bedømmelse af prøven.

Praktisk medhjælp

Hvis der indgår brug af ordbøger, formelsamlinger m.v. i en opgave, kan der gives tilladelse til at bruge praktisk medhjælp, som kan oplyse eller læse ønskede ord og afsnit efter elevens anvisninger. Der kan også gives tilladelse til, at den praktiske medhjælp fungerer som elevens ”forlængede arm” ved opstilling af redskaber eller lignende. Andre former for hjælpemidler bør dog overvejes forud for valg af denne løsning.

Der kan gives tilladelse til, at den praktiske medhjælp bidrager til at fastholde elevens koncentration til den stillede opgave.

Der kan gives tilladelse til, at den praktiske medhjælp kan forære et ord, hvis eleven ikke kan få ordet sagt.

Hvis eleven har behov for praktisk medhjælp i forberedelsestiden, skal der være opsyn med elev og praktisk medhjælper.

Taktile hjælpemidler

Der kan gives tilladelse, at eleven benytter de taktile hjælpemidler, som eleven anvender i den daglige undervisning.

Tolk/tegnprog /Mund-hånd-system (MHS)

Dansk

Der kan for døve elever gives tilladelse til, at der medvirker tolk, som kan oversætte fra dansk til tegnsprog og fra tegnsprog til dansk. Censor/censorerne udpeges efter samme retningslinjer som for øvrige elever.

Døve og hørehæmmede

Der kan gives tilladelse til, at eleven anvende den kommunikationsform, eleven benytter i den daglige undervisning. Dette gælder ikke ved prøverne i fremmedsprog.

Ved prøverne i fremmedsprog kan eleven erstatte den mundtlige dialog med en skriftlig dialog.

Prøvelokalet

Der er ikke krav om, at folkeskolens prøver skal afholdes på skolen.